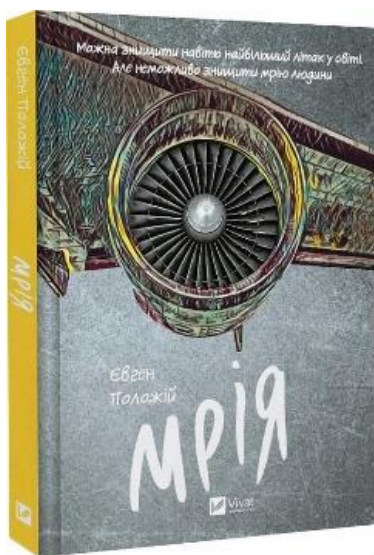

«ВОНИ МОЖУТЬ РОЗСТРІЛЯТИ «МРІЮ», АЛЕ ВБИТИ ВОЛЮ ЇМ НЕ ВДАСТЬСЯ...»

Положій Є. Мрія. Х.: Віват, 2025. 192 с.

Слова з пісні Jerry Neil «Мрія» якнайкраще виражають основну думку роману Євгена Положія. Книга, написана автором на основі реальних подій, про які йому розповіли добрі знайомі, – це оповідь про стійкість і наполегливість у бажанні вижити, про чіткі орієнтири Добра і Зла, про велич і ницість людської натури, про мрію, яку не можна знищити. А ще анотація до твору підкреслює, що ця історія – «про людей, які посеред пекла війни залишились вірними людській сутності,

протиставляючи жорстокості й насильству взаємодопомогу та емпатію».

Звичайна родина, Ден і Діна, які рік тому, нарешті, придбали власну квартиру в Гостомелі, опинились бранцями міста на початку 2022 р., коли російські війська вторглись на територію України й пробивались до Києва, окуповуючи по дорозі все більше території, вбиваючи та грабуючи місцеве населення. Постійні небезпека, страх, відчай, відсутність їжі та елементарних умов для існування, оскільки разом із сусідами головні герої твору мали переховуватись у підвалі, переробленому колись під спортзалу, сумніви в тому, виїжджати чи ні, берегти квартиру і своє майно, чи ризикнути вивезти рідних по трасі, на якій ворог ніби влаштовує сафарі на мирних жителів, – усе це, безумовно, ускладнює і так непросту ситуацію. До того ж, у цієї немолодої пари є ще одна причина зважувати кожне своє рішення – паралізована мама Дена, яку вони в жодному разі не можуть покинути, але й із нею вони є маломобільними. Ця обставина скеровує всі їхні подальші дії та є, по суті, рушієм сюжету, надаючи оповіді динамізму. Ден постійно має щось вигадувати, ризикуючи власним життям заради найближчої людини: забирається за їжею та памперсами у власну квартиру, до якої так само

вдерлись «визволителі» і яка весь час була під загрозою обстрілу ворожим БТРом, винаходить способи транспортування матері до схованки чи до місця евакуації (тут ситуація перетворюється на суцільний «театр абсурду», адже «транспорт» служать садова тачка, возик із супермаркету, шматок металевих жалюзі; маму ховають від вітру й холоду в «халабуді», сконструйованій з піддону і шиферу, на половині розламаного розкладного дивану, замотавши в ковдру, – будь-що, щоб її урятувати, хоч вона сама вже нічого й не відчувала).

Є. Положій навмисне не прикрашає оповідь, надаючи їй ліризму чи яскравої образності, вживаючи мінімум художніх тропів. Навіть персонажі мають переважно узагальнені за типажом прізвища: Тренер, Ірокез, Ківа. Це радше репортажний стиль, в якому, за видимої цілісності історії, оповідь ведеться у вигляді ніби окремих «спалахів», свого роду флешбеків у свідомості головного героя, які він згодом, по закінченню «пригоди», виклав авторові книги. Прототип Дена, знайомий письменника на ім'я Слава, на презентації зізнався, що дуже ретельно перечитував сторінки рукопису, прагнучи, аби з життєвої події не зробили якусь надмірно пафосну пригодницьку історію та водночас не зменшили важливість того, що відбувалось. Зрештою, він прийшов до висновку, що саме така форма оповіді є оптимальною, щоб максимально правдоподібно показати всі лиха, які принесли на нашу землю російські окупанти, єдність і внутрішню силу українських людей, які не скорилися долі, чітко розставили для себе пріоритети та робили все, аби звільнити себе від цього статусу жертви. І в такі сюжетні моменти голос автора ніби зливається не лише з думками персонажів, а й виражає почуття і внутрішній стан більшості українців від дня повномасштабного вторгнення. Наприклад: *«...будь-що матеріальне, що функціонально не визначається як прямий засіб виживання тут і просто зараз, автоматично випадає з ряду панівних цінностей. Навіть якщо коштує статків усього життя і ще кілька життів потім не вистачить заощадити ці статки – зараз ніщо, однак, нічого не варте»,* або *«Після того, що тут відбулося, кожен з нас має право на ненависть. Кожен... Бо ми захищаємо тих, кого любимо».*

«То до чого ж тут мрія?», – може запитати пильним читач рецензії. Цей образ має конкретне втілення власне у «Мрії» – найпотужнішому й найбільшому літаку у світі, знищеному росіянами. Головний герой, вікна

квартири якого виходять на аеродром «Антонов», дуже болісно переживає цю втрату, оскільки з дитинства захоплювався літаками, майстрував їхні мінімоделі, але якось не склалося дотепер зібрати до купи куплений уже давно набір моделі «Мрії». Відчуття безсилля, адже країна не змогла захистити одне зі своїх найбільших досягнень, не те що окремо взятих громадян, ледь не занурює його у відчай. Але згаданий образ у творі є метафоричним, значно глибшим за конкретний предмет – це й наполегливе прагнення вижити, врятувати себе й близьких, і бажання дістатись певної точки безпеки. Зрештою, всі ми маємо право мріяти про повернення у свою країну, у свою домівку, до живих, які чекають, і до могил своїх предків, адже *«це таке щастя – прокидатися вдома, де можна пересувати меблі в будь-якому керунку й нікого не питати»*. А ще – одна спільне бажання перемоги для України, оскільки ми боремося за право на існування як нація, незалежна й свободолюбива, єдина й незламна. А мрії мають здійснюватись! Так і Ден, зрештою, зібрав свою модель літака: маленькими кроками творяться великі справи.

Це не історія з *happy end*ом – вона, по суті, ще не скінчилась для багатьох українців. Але правильна розстановка цінностей і пріоритетів, наполегливість і відповідальність за свої дії дозволили головному героєві та його дружині налагодити своє життя після повернення, спокійно засинати й дивитись в очі людям та одне одному, знаючи, що зробили все можливе. Однак цінність книги беззаперечна – це свого роду один із щоденників нашого часу, який фіксує злочини, викладаючи їх на папері влучно та правдиво. І позиція Євгена Положія нам близька і зрозуміла: *«Якщо ти умієш слухати, маєш емпатію і вміння розповідати, – не мовчи»*. Тож ідемо до своєї мрії та чекаймо на нові творчі проєкти митця!

Література

1. Положій Є. Мрія. Х.: Віват, 2025. 192 с.